

Nr 29

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m., såvitt avser Jönninge 1^a i Uppsala län m. fl. fastigheter.

I en till riksdagen den 9 mars 1956 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 129, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Utskottet behandlar i detta utlåtande de under punkterna 1—4 och 6—10 i propositionen upptagna ärendena.

Beträffande utredningen i dessa ärenden — här i utlåtandet upptagna under punkten 1—9 — får utskottet, i den mån ej därför närmare redogöres i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet.

1:o

Jönninge 1^a i Uppsala län

Domänstyrelsen (skr. 10/2 1956) hemställer, att kronoegendomen förra kaptensbostället 1 mantal Jönninge 1^a i Stavby socken, Uppsala län, må på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Evert Gustafsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas bl. a. följande.

Egendomen innehåller cirka 105 hektar, varav 40,3 hektar åker, 9,6 hektar betesmark, 48 hektar skogsmark och 6,9 hektar annan mark. Skogsmarken har ett virkesförråd av 5 070 m³sk, varav 3 100 m³sk tillhör åldersklass V och 300 m³sk åldersklass VI eller äldre åldersklasser. Ideala medelboniteten beräknas till 4,2.

Av åbyggnaderna är manbyggnaden i mycket gott skick, källaren, brygg-huset och ladugården med stallet i gott skick samt ladan och svinhuset i medelgott skick. Ladugården och stallet är dock arbetskrävande. Arrendatorn äger bl. a. en arbetarbostad, som dock är utdömd av hälsovårdsnämnden, samt ett garage för två traktorer och den elektriska anläggningen.

Taxeringsvärdet är 78 300 kronor, varav 59 200 kronor jordbruksvärde och 19 100 kronor skogsvärde.

Saluvärdet å egendomens jordbruksdel har uppskattats till 155 000 kronor. Härifrån har föreslagits avdrag med tillhoppa 60 000 kronor, därest egendomen säljes till arrendatorn. Av avdragen belöper 32 500 kronor å avsaknad av arbetarbostad, tillhörig jordägaren, 20 000 kronor å ett omedelbart förestående torrlägningsföretag samt 7 500 kronor å värdet av arrendatorns

traktorgarage och elektriska anläggning. Värdet av egendomens skogsmark och skog har av domänstyrelsen fastställts till 45 000 kronor, däri ej inräknat en s. k. klappalättstämpling om 2 000 m³sk.

Domänstyrelsen har i anledning av en utav arrendatorn gjord ansökning om att få erlægga köpeskillingen under loppet av tjugo år framhållit att styrelsen äger rätt att medgiva jämkning av amorteringstidens längd.

I ärendet hörda myndigheter har liksom *departementschefen* tillstyrkt egendomens försäljning till arrendatorn för (95 000 + 45 000 =) 140 000 kronor.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag om att ifrågakvarande kronoegendom skall säljas till arrendatorn för 140 000 kronor biträdes av utskottet. Utskottet, som förutsätter att domänstyrelsen ej motsätter sig arrendatorns begäran om en tjugoårig amorteringstid, ansluter sig jämväl i övrigt till försäljningsförslaget och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Jönninge 1¹ i Stavby socken, Uppsala län, må säljas till egendomens arrendator Evert Gustafsson för en köpeskillning av 140 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

2:o

Stojby 12⁶ i Kronobergs län

Domänstyrelsen (skr. 20/1 1956) hemställer, att fastigheten Stojby 12⁶ — utgörande huvudgården till kronoegendomen förra fanjunkarbostället 1 mantal Stojby 12¹ i Gårdsby socken, Kronobergs län, med tilldelad skogsmark — må på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendatorer Karl Persson och Johan Persson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas bl. a. följande.

Den till försäljning föreslagna fastigheten omfattar 82,86 hektar, fördelade på tre skiften. Härav utgöres 16,69 hektar av åker, 8,36 hektar av äng, 56,79 hektar av skog och 1,02 hektar av annan avrösningsjord. Virkesförrådet har beräknats till 6 100 m³sk, exklusive en s. k. klappalättstämpling om 1 800 m³sk.

Av åbyggnaderna är mangårdsbyggnaden uppförd omkring år 1880 och i behov av omfattande modernisering. Ladugården — uppförd omkring sekelskiftet — är i dåligt skick och bör inom de närmaste åren ersättas av ny byggnad.

Taxeringsvärdet å kronoegendomen i dess helhet utgör 146 200 kronor, varav 42 600 kronor jordbruksvärde och 103 600 kronor skogsvärde.

Saluvärdet å jordbruksdelen har uppskattats till 51 900 kronor. Värdet å skogen har av domänstyrelsen fastställts till 156 000 kronor, vari dock ej ingår värdet å nämnda klappalättstämpling.

De i ärendet hörda myndigheterna har tillstyrkt att fastigheten säljes till arrendatorerna för (51 900 + 156 000 =) 207 900 kronor. Viss av arrendatorerna begärd nedsättning av köpeskillingen har avstyrkts.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet, som jämväl i förevarande fall utgår ifrån att köparna får möjlighet att erlagga köpeskillingen under loppet av tjugo år, hemställer sålunda,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Stojby 12⁶ i Gårdsby socken, Kronobergs län, må säljas till egendomens arrendatorer Karl Persson och Johan Persson för en köpeskillning av 207 900 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

3:o

Slite 3¹ i Gotlands län

Direktionen för Slite lanthamn äger bl. a. fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ i Slite köping, Gotlands län. Dessa fastigheter har gemensam ägovidd, som innehåller en areal av cirka 1,4 hektar.

Fastigheten Slite 3¹ ägdes tidigare av kronan. Genom beslut av 1952 års riksdag (prop. 88 p. 8; rskr. 405) överläts fastigheten utan vederlag till direktionen under villkor att fastigheten, därest den icke vidare användes för hamnändamål skulle utan ersättning i gravationsfritt skick återställas till kronan med rätt likväl för direktionen att tillgodogöra sig å det gemensamma ägoområdet för fastigheten och fastigheten Österby 1⁷ uppförda, hamndirektionen tillhöriga byggnader.

Hamndirektionen har nu anhållit att till Gotländska lantmännens centralförening för utökning av föreningen tillhöriga fastigheten Österby 1⁵³ få sälja viss mark av det för fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ gemensamma ägoområdet. Å marken, som innehåller cirka 630 kvadratmeter, avser centralföreningen att uppföra en siloanläggning.

I ärendet hörda myndigheter har tillstyrkt hamndirektionens ansökning. Lantmäteristyrelsen har därvid förordat, att den fastigheten Slite 3¹ grave-rande återgångsrätten upphäves beträffande försäljningsområdet.

Departementschefen, som jämväl biträtt direktionens framställning, har bl. a. framhållit att området bör försäljas till i orten gängse pris och å Slite 3¹ belöpande del av köpeskillingen inlevereras till kronan. Med hänsyn till att återgångsrätten bör på sätt lantmäteristyrelsen föreslagit upphävas beträffande saluområdet bör, påpekar vidare departementschefen, riksdagens medgivande inhämtas.

Utskottet. Utskottet har icke något att invända mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må medgiva, att det av 1952 års riksdag i ärende rörande överlåtelse utan vederlag av kronofastigheten Slite 3¹ i Slite köping, Gotlands län, föreskrivna villkoret angående förbehåll om återgångs rätt under angiven förutsättning för kronan må upphävas beträffande det område av den för fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ gemensamma ägovidden, som avses att i enlighet med det föregående försäljas till Gotländska lantmännens centralförening.

4:o

Tvängstorp 11¹ i Kristianstads län

Domänstyrelsen (skr. 20/1 1956) hemställer, att arrendelotten nr 2 eller det s. k. utmarksskiftet av kronoegendomen förra profossbostället 1 mantal Tvängstorp 11¹ i Ausås socken, Kristianstads län, må på vissa angivna villkor säljas till arrendatorn Stig-Allan Borgqvist.

Rörande arrendelottens beskaffenhet m. m. meddelas bl. a. följande.

Lotten innehåller 37,3 hektar, varav omkring 35,5 hektar tomt, trädgård och åker, 0,8 hektar äng, 0,3 hektar odlingsmark och 0,7 hektar impediment.

Samtliga byggnader är i gott stånd.

Taxeringsvärdet utgör 109 000 kronor jordbruksvärde.

Saluvärdet har uppskattats till 161 600 kronor. Vid försäljning till arrendatorn har med hänsyn till värdet av arrendatorn tillhöriga byggnader och anläggningar föreslagits att saluvärdet skall minskas med 10 000 kronor.

De i ärendet hörda myndigheterna har förordat arrendelottens försäljning till arrendatorn för 151 600 kronor. Av denne gjord ansökning om att få betala köpeskillingen under loppet av 20 år har biträtts av domänstyrelsen.

Departementschefen har lämnat domänstyrelsens försäljningsförslag utan erinran.

Utskottet. Utskottet biträder förslaget om att ifrågavarande arrendelott säljes till arrendatorn för 151 600 kronor att betalas under loppet av tjugo år. Som försäljningsförslaget i övrigt ej heller föranleder någon utskottets erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva att arrendelotten nr 2 eller det s. k. utmarksskiftet av kronoegendomen Tvängstorp 11¹ i Ausås socken, Kristianstads län, må — efter verkställd avstyckning — säljas till arrendatorn Stig-Allan Borgqvist för en köpeskillning av 151 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

5:o

Klamby 13¹ i Malmöhus län

Domänstyrelsen (skr. 17/12 1955) hemställer, att kronoegendomen förra sergeantbostället 1/8 mantal Klamby 13¹ i Brandstads socken, Malmöhus län, må på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Anton Larsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas bl. a. följande.

Egendomens areal uppgår till 39,5 hektar, därav 38,4 hektar tomt, åker och trädgård.

Byggnadsbeståndet är i huvudsak gammalt och otidsenligt.

Taxeringsvärdet utgör 113 000 kronor jordbruksvärde.

Egendomens saluvärde har uppskattats till 141 300 kronor. Vid försäljning till arrendatorn har föreslagits avdrag å saluvärdet med 2 200 kronor för arrendatorns anläggningar m. m.

I ärendet hörda myndigheter har liksom *departementschefen* förordat att egendomen säljes till arrendatorn för (141 300 — 2 200 =) 139 100 kronor.

Utskottet. Med biträdande av försäljningsförslaget hemställer utskottet, att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Klamby 13¹ i Brandstads socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Anton Larsson för en köpeskilling av 139 100 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

6:o

Bjällum Lunnagården 6¹ i Skaraborgs län

Domänstyrelsen (skr. 20/1 1956) hemställer, att kronoegendomen förra förste korpralsbostället 1 mantal Bjällum Lunnagården 6¹ i Bolums socken, Skaraborgs län, må — med undantag av visst område — på vissa angivna villkor säljas till lantbrukarna Henry Carlsson och Gunnar Carlsson, vilka är söner till egendomens år 1935 avlidne arrendator Martin Carlsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. har inhämtats bl. a. följande.

Egendomen är utlagd i tre skiften — hemskiftet, Billingskiftet och hagmarksskiftet — om sammanlagt cirka 91,4 hektar. Av dessa skiften lyder hagmarksskiftet, vilket innehåller cirka 0,4 hektar åker och 8,2 hektar skogsmark, under fortifikationsförvaltningen. Hemskiftet och Billingskiftet omfattar tillhopa cirka 31,2 hektar åker, 19,1 hektar äng och hagmark, 24,8 hektar skog och 8 hektar impediment. Virkesförrådet i skogen å hemskiftet och Billingskiftet uppgår till 150 respektive 3 040 m³sk. Av sistnämnda virkesförråd tillhör 1 230 m³sk åldersklass IV.

Av kronans byggnader befinner sig manbyggnaden, som är utrustad med vatten- och avloppsledning, värmeledning och badrum, i gott skick. Lika så är redskapshuset med vagnboden i gott skick. Flygelbyggnaden, vilken inrymmer en bostadslägenhet om tre rum och kök, är i medelgott skick. Så är

även förhållandet med ladugården och svinhuset. Vissa hus och anläggningar tillhör arrendatorn.

Taxeringsvärdet å inägora är 43 100 kronor. Skogen är samtaxerad med annan kronoskog.

Egendomen — med undantag av hagmarksskiftet — har saluvärderats beträffande inägora till 106 500 kronor och beträffande skogen till 30 000 kronor eller sålunda tillhopa 136 500 kronor. Vid värderingen har hänsyn tagits till att arrendatorn äger vissa hus m. m. å eigendomen.

De i ärendet hörda myndigheterna tillstyrker att huvudgården — hemsiftet och Billingskiftet — säljes för 136 500 kronor till arrendatorn, Martin Carlssons dödsbo. Två av dödsbodelägarna önskar, med de övriga delägarnas samtycke, övertaga gården.

Departementschefen har biträtt förslaget om försäljning till två av dödsbodelägarna.

Utskottet. Det framlagda försäljningsförslaget möter ingen invändning från utskottets sida. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Bjällum Lunnagården 6¹ i Bolums socken, Skaraborgs län, må — med undantag av i det föregående omförmälda hagmarksskifte — säljas till lantbrukarna Henry Carlsson och Gunnar Carlsson för en köpeskilling av 136 500 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

7:o

Väla 3¹ i Örebro län

Domänstyrelsen (skr. 10/12 1955) hemställer, att kronoegendomen förra länsmansbostället 1 mantal Väla 3¹ i Stora Mellösa socken, Örebro län, må på vissa angivna villkor säljas till eigendomens arrendator John Johansson.

Rörande eigendomens beskaffenhet m. m. meddelas bl. a. följande.

Egendomens ägor är utlagda i ett skifte om 48,15 hektar, varav 46,60 hektar åker och 1,55 hektar ängs- och betesmark. Av ägoarealen avgår dock 1,38 hektar för väg.

Arrendatorsbostaden, som är angripen av svamp i väggar och trossbottnar, är fullständigt omodern. Modernisering eller nybyggnad erfordras. En flygelbyggnad, som reparerats av arrendatorn år 1954, är i gott skick. Ladugården och stallet är likaså i gott skick. Logen är i medelgott skick. Samtliga uthus är spåntäckta, vilket medför onormalt höga underhållskostnader.

Taxeringsvärdet är 77 900 kronor jordbruksvärde.

Saluvärdet har uppskattats till 131 500 kronor. Vid försäljning till arrendatorn föreslås att detta värde minskas med 37 700 kronor till 93 800 kronor. Av avdragsbeloppet hänför sig 25 000 kronor till upprustning av arrendatorsbostaden, 3 000 kronor till onormalt stora kostnader för takunderhåll,

2 000 kronor för intrång av allmän väg som genomskär egendomens största åkerparti, 4 000 kronor för underhåll av avloppsgravar till två dikningsföretag och 3 700 kronor för arrendatorn tillhöriga anläggningar.

De i ärendet hörda myndigheterna har liksom *departementschefen* tillstyrkt försäljning till arrendatorn mot ett pris av 93 800 kronor.

Utskottet. Utskottet har godtagit försäljningsförslaget och hemställer sålunda,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Väla 3¹ i Stora Mellösa socken, Örebro län, må säljas till egendomens arrendator John Johansson för en köpeskilling av 93 800 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

8:o

Donation av fastigheten Stråtenbo 1³ i Kopparbergs län

* Enligt ett av förre intendenten C. L. Behm, Hammarö, den 11 januari 1955 dagtecknat gåvobrev har Behm såsom gåva till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök överlämnat fastigheten Stråtenbo 1³ i Aspeboda socken, Kopparbergs län, att efter hans död disponeras av högskolestyrelsen.

I skrivelse den 11 oktober 1955 har *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* hemställt om medgivande att mottaga förenämnda gåva.

Av högskolestyrelsens skrivelse inhämtas, att fastigheten, som åsatts ett taxeringsvärde av 25 600 kronor, innehåller en areal av 55,70 hektar, varav 52,09 hektar produktiv skogsmark, 3,45 hektar mossar och kärr, 0,06 hektar berg samt 0,10 hektar vägar. Virkesförrådet uppgick år 1946 till 6 881 m³. Fastigheten är från och med den 1 maj 1955 skogsbrandförsäkrad för 100 000 kronor. Skogsdikena rensades senast sommaren 1950. Vidare anför styrelsen, att Behm under den tid, han äger uppbära avkastningen, kommer att svara för förvaltningen av fastigheten samt gälda å densamma belöpande skatter och försäkringsavgifter samt kostnader för skogsvårdsåtgärder och skogsavverkning m. m. Uttag skall ske högst efter skogsplan. När högskolestyrelsen framdeles får uppbära avkastningen av skogsskiftet, ämnar styrelsen söka få domänverket eller skogsvårdsstyrelsen i länet att biträda vid förvaltningen av skiftet. Kostnaderna för skötseln och förvaltningen av skiftet torde komma att uppgå endast till en ringa del utav avkastningen.

Över framställningen har yttranden avgivits av statskontoret och domänstyrelsen. Båda ämbetsverken har i princip tillstyrkt framställningen. Enligt statskontorets mening hör bland annat föreskrivas, att skogsvårdslagens bestämmelser skall vara tillämpliga å fastigheten tills staten övertager förvaltningen samt att efter donators död domänverket hör handha fastighetens skötsel.

Departementschefen har anfört.

»Enligt det gåvobrev, som ligger till grund för högskolestyrelsens förevarande framställning, skall avkastningen av den donerade fastigheten efter donators frånfälle främst användas för att främja forskning m. m. på vallodlingens område. Mottagandet av gåvan synes för statsverkets del icke medföra några kostnader. Således kommer donator, som förbehållit sig rätten att under sin livstid uppbära avkastningen av fastigheten, enligt vad styrelsen uppgivit själv att bestrida samtliga med fastighetens förvaltning förenade kostnader under nämnda tid. Icke heller torde statsverket komma att belastas med några förvaltningskostnader för fastigheten efter tidpunkten för kronans övertagande av densamma, då dessa väl synes kunna täckas utav avkastningen.

Med hänsyn till syftet med ifrågavarande gåva och övriga i det föregående anförda omständigheter tillstyrker jag, att lantbrukshögskolan för kronans räkning bemyndigas mottaga gåvan. Frågan synes dock böra underställas riksdagens prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera meddela de föreskrifter, som må bli erforderliga med anledning av mottagandet av fastigheten. Därvid synes de av statskontoret i ärendet angivna villkoren i huvudsak böra fastställas.»

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag föranleder icke någon erinran från utskottet, som alltså hemställer,

att riksdagen må medgiva, att fastigheten Stråtenbo 1³ i Aspeboda socken, Kopparbergs län, må i enlighet med det föregående för kronans räkning mottagas såsom gåva.

9:0

Dispositionen av Alträskis kolonisationsområde i Norrbottens län

Genom beslut den 6 maj 1949 förordnade Kungl. Maj:t att av Alträskis nybyggesnämnd bedriven verksamhet å Alträskis kolonisationsområde i Överluleå socken, Norrbottens län, skulle från och med den 1 juli 1949 överflyttas på lantbruksnämnden i Norrbottens län, varjämte Kungl. Maj:t anbefalldes lantbruksstyrelsen att efter samråd med domänstyrelsen uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser, som erfordrades för kolonisationsområdets överförande från domänfonden till jordfonden.

Med anledning härav har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 27 september 1952, efter hörande av lantbruksnämnden i nyssnämnda län och efter samråd med domänstyrelsen, gjort framställning om kolonisationsområdets uppdragande å jordfonden. Över framställningen har yttranden avgivits av riksräkenskapsverket och statskontoret, varjämte lantbruksstyrelsen efter samråd med domänstyrelsen ånyo yttrat sig i ärendet och därvid tillika hem-

ställt om godkännande av ett mellan lantbruksnämnden och vederbörande kolonister upprättat preliminärt avtal.

Alträskis kolonisationsområde tillkom genom beslut vid 1909 års riksdag (prop. 44; rskr. 163). Beslutet innebar i huvudsak, att ett område om cirka 1 850 hektar, impediment oräknade, avsattes från kronoparkerna Alträsk och Svanå samt Selets f. d. stockfångstskog. Av området skulle därför lämpade delar planläggas för uppodling till kolonat, omfattande en areal av högst 20 hektar, varav i regel minst 10 hektar odlingsvärd jord, medan den huvudsakligaste skogsmarken inom området skulle bilda gemensamhetsskog för de blivande kolonisterna. Den närmaste tillsynen över kolonisationen utövades genom Alträskis nybyggesnämnd.

Lantbruksstyrelsen anför, att den mark inom nämnda område, som numera kvarstår i kronans ägo och som alltså kan ifrågakomma för upptagande å jordfonden, är fördelad på tre skilda områden med en sammanlagd areal av omkring 1 639 hektar. Av de 48 fastigheter som enligt fastställd plan skulle utläggas, var vid tiden för lantbruksnämndens övertagande av området den 1 juli 1949 endast 18 brukningsenheter upplåtna, varav 13 med äganderätt. Lantbruksnämnden avser att av de befintliga brukningsenheterna samt av övriga för ändamålet disponibla delar av kolonisationsområdet bilda sju, eventuellt åtta bärkraftiga brukningsenheter, vilkas skogstillgångar i huvudsak skall utgöras av områdets gemensamhetsskog, framdeles avsedd att bilda en bysamfällighet för de olika brukningsenheterna.

Ifrågavarande kolonisationsområde torde enligt *lantbruksstyrelsen* för närvarande formellt icke vara bokfört på någon statlig fond. Enär området i realiteten utgjort ett från domänfonden fristående objekt borde enligt *lantbruksstyrelsens* mening i bokföringshänseende icke behöva vidtagas annan åtgärd än att området upptages på jordfonden enligt de normer, som gäller för upptagande av mark å denna fond. Enligt dessa bör området bokföras till den summa, som jordfonden utger för detsamma.

Slutligen meddelar *lantbruksstyrelsen*, att den vid samråd med domänstyrelsen erfarit, att avsikten är att Brännbergs försöksgård, som ingår i kolonatområdet, skall bokföras å domänfonden. Med hänsyn härtill torde det för försöksgården avsedda området, som omfattar 54 hektar, icke böra upptagas å jordfonden.

Y t t r a n d e n a. *Riksräkenskapsverket* anser att jordfonden, i anledning av att kolonisationsområdet upptages till redovisning å nämnda fond, bör uppskrivas med ett belopp motsvarande områdets värde. Detta bör fastställas till det belopp, som skulle ha fått utbetalas från jordfonden såsom ersättning till domänfonden, därest området nu hade överförts från sistnämnda fond.

Lantbruksstyrelsen, som beretts tillfälle att yttra sig över vad riksräkenskapsverket sålunda anført, framhåller att de tretton kolonister, som vid lantbruksnämndens övertagande av verksamheten innehade sina kolonat

med äganderätt, enligt sakens natur bör anses ha lika rätt till husbehovsvirke, oavsett om bestämmelser härom finnes intagna i köpebrevet eller icke. Enahanda rätt till husbehovsvirke bör tillkomma de fem kolonatsinnehavare, som ej inlöst sina kolonat. De bör skäligen anses ha haft samma skogsrättighet som om de vid den tidpunkt, då de träffade överenskommelse med lantbruksnämnden om att avträda kolonaten, redan inlöst dessa med äganderätt. Rätten till återstoden av skogsmarkens årsavkastning och eventuell annan avkastning av marken utanför kolonaten bör enligt lantbruksstyrelsens mening på grund av bestämmelserna i reglementet höra till de aderton kolonaten. Styrelsen anser, att den jordbruks-sociala subvention, som ursprungligen avsetts med inrättandet av gemensamhetsskogen, måste anses ha tillfallit de aderton kolonaten. Enligt detta betraktelsesätt skulle den utanför dessa kolonat belägna delen av kolonisationsområdet icke anses representera något värde för kronan, varför någon ersättning ej heller skulle få utbetalas från jordfonden till domänfonden för denna del, därest området nu överfördes från domänfonden. Vid tillämpning av det förfaringsätt, riksräkenskapsverket föreslagit — till vilket lantbruksstyrelsen i princip ansluter sig — skulle man enligt styrelsens uppfattning icke komma fram till något värde, varmed jordfonden bör uppskrivas beträffande denna del av området. Däremot skulle för ettvar av de fem oinlösta kolonaten, därest de hade inlösts, ha influtit 500 å 600 kronor. I princip skulle jordfonden uppskrivas med hänsyn härtill. Med hänsyn till inlösningsbeloppens ringa storlek i förhållande till vad lantbruksnämnden utbetalat för att få dispositionsrätten till kolonaten ifrågasätter styrelsen ur praktiska synpunkter, huruvida någon uppskrivning kan anses erforderlig. Härtill kommer att bestämmandet av ersättningsbeloppens storlek måste bli approximativ och i hög grad grundad på skälighetsbedömning.

Riksräkenskapsverket uttalar med anledning av lantbruksstyrelsens förnyade yttrande i ärendet, att det uppenbarligen är utav avgörande betydelse för värdet av den utanför de nuvarande aderton kolonaten liggande delen av kolonisationsområdet, huruvida och i vad mån rätt till skogsavkastningen från den för gemensamt skogsfång avsatta allmänningen tillkommer kolonaten. Enligt ämbetsverkets mening skulle måhända kunna göras gällande, att gemensamhetsskogen endast ställts till förfogande såsom ett anslag till stödjande av kolonisationen på området. Om gemensamhetsskogen anses ha karaktären av ett anslag, måste det nuvarande värdet av skogen betraktas som en rent statlig tillgång. Därest de nuvarande aderton kolonaten likväl skulle befinnas ha tillförsäkrats rätt till skogsfång å gemensamhetsskogen, torde dock denna rätt få anses begränsad till att beträffande varje kolonat avse så stor mängd skog årligen, som skulle ha tillkommit kolonaten, därest i enlighet med den ursprungliga planen 48 kolonat upplåtits från området. Härigenom skulle gemensamhetsskogen till fem åttondelar fortfarande utgöra en statlig tillgång.

Riksräkenskapsverket anser, att den plan för områdets framtida användning, på vilket lantbruksstyrelsens förslag till bestämmelser rörande om-

rådets redovisning å jordfonden bygger, så väsentligt avviker från beslutet vid 1909 års riksdag, att frågan om den ändrade dispositionen bör underställas riksdagens prövning. Innan så sker, finner ämbetsverket det önskvärt, att preliminär uppgörelse träffas rörande den slutliga regleringen av det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och vederbörande kolonatsinnehavare. Den av riksräkenskapsverket åsyftade värderingen låter sig nämligen svårligen göra annat än i samband med en dylik uppgörelse. Därest sådan träffas, motsätter sig verket icke, att området uppföres å jordfonden allenast med ett värde, motsvarande från jordfonden gjorda utbetalningar för detsamma. Förutsättningen härför är dock, att uppkommande vinst i efterhand tillföres fonden i stället för rationaliseringsanslaget.

Lantbruksstyrelsen har med anledning av vad riksräkenskapsverket anfört inhämtat yttrande i ärendet från lantbruksnämnden, som därvid inkommit med ett mellan nämnden och vederbörande kolonister träffat *preliminärt avtal* rörande inlösen av ifrågavarande kolonisationsområde. Nämnden har därvid frångått den principiella uppfattningen, att gemensamhetsskogen i sin helhet tillkommer de aderton kolonaten. Avtalet grundar sig på förutsättningen, att till dessa kolonat hör värdet av husbehovsrättigheterna — i överensstämmelse med 1912 års reglemente beräknat efter 35 m³ per år — samt så stor del av värdet utav den övriga avkastningen, som beräknas svara mot de årliga utgifter för underhållsarbeten å vägar och diken etc., vilka enligt reglementet skall bestridas med medel från nybyggeskassan. Vad därefter återstår av gemensamhetsskogens avkastningsvärde skall betraktas som en helt statlig tillgång. Avtalet innebär, att nuvarande kolonister skall inlösa kolonisationsområdet till ett avrundat pris av 87 500 kronor. Av beloppet avser 53 105 kronor mark och skogsrättigheter, som lantbruksnämnden inlöst, samt 33 750 kronor värdet av den del utav den övriga egendomen, som enligt nämndens mening bör tillkomma staten. Vidare skall nybyggeskassans behållning vid tidpunkten för överlåtelsen överföras till delägarna och förvaltas av gemensamhetsskogens styrelse. Kassan, som vid tiden för avtalets ingående utgjorde 37 316 kronor, skall i första hand användas för att bekosta sådana skogsvårdsåtgärder, som är en följd av de avverkningar, som företagits före områdets överförande i kolonisternas ägo.

Styrelsen anser, att den träffade överenskommelsen mellan lantbruksnämnden och vederbörande kolonister skäligen kan läggas till grund för överlåtelsen av ifrågavarande egendom, och föreslår, dels att densamma måtte godkännas, dels att egendomen skall redovisas å jordfonden med ett belopp, som motsvarar summan av lantbruksstyrelsens utbetalningar för företaget, samt att jordfonden i efterhand skall uppskrivas på sätt riksräkenskapsverket anfört.

Statskontoret anser i likhet med riksräkenskapsverket, att storleken av statens andel i den gemensamma skogsallmänningens värde är beroende av de förmåner från allmänningen, som tillförsäkrats kolonisterna, varvid rät-

ten till husbehovsvirke är av väsentlig betydelse. Riksräkenskapsverkets uppfattning att sistnämnda rätt skulle vara tvivelaktig, synes emellertid strida mot 1912 års reglemente för nybyggesnämnden, vari uttryckligen stadgas, att varje nybyggare skall ha rätt att årligen erhålla tillhoppa 35 m³ skog. Att skogsallmännings tillkommit för kolonisternas gemensamma nytta bestyrkes ytterligare av bestämmelsen, att överskottsvirke från allmanningen skall försäljas för nybyggeskassans räkning. Vidare synes det vara otvivelaktigt, att allmanningen avsatts för all framtid.

Statskontoret har på grund av det anförda icke något att erinra mot ett godkännande i princip av den mellan lantbruksnämnden och kolonisterna preliminärt träffade överenskommelsen, som är baserad på en husbehovsvirkestilldelning av 35 m³ per kolonat och år. Statskontoret tillstyrker även förslaget, att kolonisationsområdet redovisas på jordfonden med det värde, som motsvarar lantbruksstyrelsens från fonden gjorda utbetalningar för området. Med hänsyn till beloppets relativa obetydlighet motsätter sig statskontoret ej heller, att jordfonden i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag i efterhand uppskrives med uppkommande vinst på ifrågavarande »jordanskaffningsföretag».

I det träffade avtalet har förutsatts, att nybyggeskassans behållning, 37 316 kronor, i sin helhet skall överföras på delägarna och förvaltas av gemensamhetsskogens styrelse. Enligt statskontorets mening synes staten vara berättigad till en viss andel av den i nybyggeskassan uppsamlade avkastningen, vilken andel proportionsvis bör vara ungefär densamma som den för staten beräknade andelen i allmanningens skogsavkastning eller 7 090 kronor. Detta belopp bör avräknas mot »det allmännas» kostnader enligt reglementet för framtida gemensamma förpliktelser och således föranleda en ökning av lösesumman med i runt tal 7 000 kronor.

Departementschefen har anförde.

»Enligt de vid 1909 års riksdag angivna riktlinjerna för ifrågavarande kolonisationsverksamhet skulle av det för verksamheten avsatta området utläggas 48 brukningsenheter, varvid den huvudsakligaste delen av skogsmarken skulle bilda gemensamhetsskog för de blivande kolonisterna. På uppdrag av Kungl. Maj:t har lantbruksstyrelsen, med anledning av att lantbruksnämnden i Norrbottens län från och med den 1 juli 1949 övertagit den närmaste tillsynen över kolonisationsverksamheten inom ifrågavarande område, framlagt förslag angående områdets upptagande å jordfonden. Av styrelsens utredning i ärendet framgår, att den ursprungliga planläggningen av verksamheten ej kunnat fullföljas. Vid tidpunkten för lantbruksnämndens övertagande av densamma hade således endast 18 kolonat upplåtits, varav 13 med äganderätt. Lantbruksnämnden planerar att av de befintliga brukningsenheterna samt av övriga för ändamålet disponibla delar av området bilda sju, eventuellt åtta bärkraftiga jordbruk, vilkas skogstillgångar i huvudsak skall utgöras av områdets gemensamhetsskog, framdeles avsedd att bilda en bysamfällighet för de olika fastigheterna. Utredningen visar vidare, att området icke bokförts på någon statlig fond.

Under remissbehandlingen av ärendet har olika meningar framförts beträffande storleken av det belopp, varmed ifrågavarande område bör upptagas å jordfonden. Innan detta värde fastställdes, har en uppgörelse ansetts böra komma till stånd beträffande det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och vederbörande kolonister. Med anledning härav har mellan lantbruksnämnden och kolonisterna träffats ett preliminärt avtal, vilket i princip godtagits av såväl lantbruksstyrelsen som riksräkenskapsverket och statskontoret. Enligt avtalet, för vilket närmare redogjorts i det föregående, skall kolonisterna inlösa området för ett belopp av i runt tal 87 500 kronor. Mot lösesumman har icke gjorts annan invändning än att statskontoret ifrågasätter, huruvida icke densamma bör höjas med 7 000 kronor, vilket belopp enligt ämbetsverkets mening skulle utgöra staten tillkommande andel i nybyggeskassans behållning.

Vid mitt ställningstagande till förevarande fråga har jag funnit, att den preliminärt träffade uppgörelsen synes väl lämpad att ligga till grund för en slutlig reglering av frågan om upptagande av ifrågavarande område på jordfonden. Jag förordar således att avtalet skall godkännas. Av det sagda framgår, att jag icke funnit anledning föreligga att höja lösesumman utöver det föreslagna beloppet, 87 500 kronor. I övrigt föreslår jag, att den egendom, som utgöres av de i kronans ägo befintliga delarna av kolonisationsområdet, vilka den 1 juli 1949 med en areal av omkring 1 606 hektar disponerades för kolonisation, skall upptagas å jordfonden och där redovisas med ett värde motsvarande lantbruksstyrelsens från fonden gjorda utbetalningar för sagda egendom, därvid fonden i efterhand skall uppskrivas med å densamma uppkommande vinst vid den blivande dispositionen av egendomen för åstadkommande av bärkraftiga jordbruk.

Med hänsyn till att den föreslagna dispositionen av förenämnda område avviker från de av 1909 års riksdag angivna riktlinjerna, synes ärendet böra underställas riksdagens prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som kan bli erforderliga vid bifall till de sålunda framlagda förslagen.»

Utskottet. Den numera planerade användningen av Alträskis kolonisationsområde finner utskottet lämplig. Med hänsyn till föreliggande förhållanden torde den träffande överenskommelsen för reglerande av det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och kolonisterna få anses väl avvägd. Enligt utskottets åsikt bör sålunda avtalet med den däri angivna lösesumman, 87 500 kronor, godkännas. Vad departementschefen anfört beträffande det värde, med vilket kronans delar av kolonisationsområdet skall upptagas å jordfonden, föranleder ingen erinran från utskottets sida liksom ej heller vad i övrigt föreslagits i propositionen under förevarande punkt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att Alträskis kolonisationsområde i Överluleå socken, Norrbottens län, må disponeras i hu-

vudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits under förevarande punkt i propositionen.

Stockholm den 8 maj 1956

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg*, Lage Svedberg, Nord, Bertil Andersson, Mossberger, Franzén*, Kristiansson*, Uno Olofsson* och Yngve Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Johnsson i Kastanjegården*, Jacobson i Vilhelmina, Jonsson i Strömsund*, Pettersson i Dahl, Agerberg*, Jönsson i Gälds Köpinge, Nilsson i Lönsboda*, Johanson i Västervik och Johansson i Öckerö.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Lage Svedberg* och *Johanson* i Västervik.